

310
Ján Figner

Hlas

k rodičom slovenským,

tútorom, predstaveným

a všetkým priateľom detí a mládeže.

Od

niekoľko úprimných milovníkov slovenského ľudu.

V Prahe.

Knihtlačiareň Dr. Edv. Grégra. — Nákladom vlastným.

1892.

REVIZIA
1967

1402/69

Signatúra
Čís. prílohy
Čís. Inv. den.

Slovenská pedagogická knižnica
v Bratislave

REVIZIA

K vám, rodičia, pozdvihujeme hlas svoj, ktorý trasie sa od citu a hlbokého rozčulenia. Na vás obraciame sa v nádeji, že prenikne v duše vaše výkrik bólu i slovo rozumu a svedomia.

Od časov, v ktorých Kristovo svetlo zasvietilo nad ľudstvom, všetci dobrí ľudia pomýšľali predo všetkým, aby útlým pukom človečenstva, malým deťom, dostalo sa opatery a výchovy telesnej i duševnej. Opatera a výchova detí patrí i dnes k našim najprvším a často najťažším povinnostiam. Ona požaduje zaprenie seba, požaduje obeť, neustálu pozornosť, premýšľanie a bólu starost'. A to všetko zaslúži naše dieťa. V ňom je budúcnosť naša, budúcnosť rodiny, národa, krajiny i cirkve. Dieťa je v istom smysle zálohou našej nesmrtnosti, nádejou budúcnosti, sladkou myšlienkou, že keď nás nebude, ono poniesie ďalej naše radosti i žiale, naše túžby. Keď trápime sa okolo majetku, a ťažký pot leje sa nám z čela, my sladíme si ho blahou myšlienkou, že veď to všetko pre deti naše, pre ich oblahčenie! Keď lahneme na smrteľnú posteľ, a v mukách očakávame vyhasnutie života, po Bohu myslíme hneď na deti, a rozžehnávame sa s nimi! Ich život je nám útechou v strašných hodinách telesného zhasínania. Všetky ostatné poklady a milosti ustupujú ďaleko nazad, a to v najväznejšej minúte života. O deťoch ide teda náš hlas; počujte ho ďalekí i blízki. Počujte hlas úprimných, nič sebe neželajúcich, len všetko dobré vám prajúcich milovníkov slovenského ľudu!

I.

Rodičia! Vy staráte sa o deti svoje! Mat dáva novorodzeniatku šlachetný mok vlastného tela, mlieko prs svojich, otec hrdluje, aby mohol vychovať mater i dieťa. Keď dorastá, šatíte ho, krmíte, dávate do školy, od úst odtrhate si kus chleba, aby ono naučilo sa niečomu. To všetko je prírodou i zákonom Božím naložená povinnosť. — Ó, bár by sme ju plnili čím dokonalejšie, bár by sme voždy videli v deťoch svojich *poklad*, jestli budú dobre vychované v mravnosti, láske, viere — *zárodok diabla*, jestli budú opustené, zle vychované, alebo navádzané k nemravnosti, zášti a nevere! Decko je podobné mäkkému vosku, ono prijíma tvorivé otlaky rúk našich; na nás je, aby ruky naše spravily z nich tvary bohumilé a ľuďom užitočné i príjemné! Pečujme o ne, jako o zrenicu oka svojho. Podporujme učiteľa už vtedy, keď decko ešte nechodí do školy, podporujme ho tým, že držíme budúceho žiaka v poslušnosti, mravoch; že učíme ho pri každej príležitosti, upozorňujeme na všetko, čo robí sa okolo neho, na predmety, na Boha, na prírodu, na diela rúk ľudských. Shovárajte sa s deťmi často, aby naučily sa lúbemu zvuku rodného jazyka, tohoto veľikého daru Božieho! Ukazujeme decku, že jest, piť a spať nie sú jediné veci, za ktorými treba túžiť, ale že sú aj mnohé krásne veci pomimo toho: láska k rodičom, bratom a sestrám, pobožná pieseň, povieстка, porekadlo . . . Starajúc sa o tielko (čistotou, dobrou stravou, čerstvým vzduchom, volným pohybom), starajme sa i o dušičku a um, aby byly voždy obrátené k dobrému, krásnemu a šlachetnému!

Vštepujeme do mladého srdca lásku a milosrdenstvo! Milosrdenstvo ešte i k nemým tvorom, k nerozumným zvieratkám, ba ešte i k rastlinám a stromom. Milosrdenstvo, pomilovanie — to sú vysoké vlastnosti duše Iudskej, vlastnosti Božské! Boh sám *smiloval sa* nad svetom a poslal Syna svojho, aby vykúpil, čo bolo zahynulo.

II.

Prečo všetko toto spomíname teraz? Veď to všetko rozumie sa samo sebou! Kto nemiloval by deti svoje, kto nestaral by sa všemožne o ne? Nie, milí rodičia! Prišli i na vás vážne časy, plné pokušenia a nástrah! Diabol obchádza vás, jako lev revúci, a hľadá deti vaše. Jestli najdú sa v krajoch našich rodičia, ktorí zanedbávajú deti svoje telesne i duchovne, takí rodičia hrešia ťažko proti sebe, spoločnosti, národu a cirkvi, a ťažko budú odpovedať za to. Ale našli sa ešte horší! Duša laká sa, srdce trasie sa nad tým. Našli sa rodičia, ktorí spáchali ešte väčšiu vinu.

Asi pred osemnástimi rokmi, totiž roku 1874, stalo sa po prvý raz, že zjavili sa nesvedomití svodcovia v stolici trenčianskej, ktorí odlúdili rodičom a tútorom deti a siroty, aby ich previezli na dolnú zem a tam rozdelili bezdetným gazdom národnosti maďarskej. Stalo se to pod deravým plášťom dobročinnosti, ale cez diery bolo vidno jasne vlastný cieľ: odobratím podrostru chceli svodcovia soslabiť kmeň slovenský, a soslaniť ľud maďarský. Vyše 400 detí sobrali z väčšej časti násilienstvom, pohádzali do vagónov, v ktorých vozia voly a ošípané, priviazali každému decku tabličku na hrdlo s číslom a tak viezli jako tovar

na dolnozemský trh. Darmo matky zalamovali rukami: deti boli slúbené v slabom okamihu, svodcovia stáli na svojom.

Hrozné boly plody tohoto nekrestanského skutku. O všetkých odvezených deťoch, pravda, niet zprávy, no mnohé vyšlo na javo. Tak vrátila sa do dediny Lazy roku 1877 vyrastlá už deva, ktorá nevedela ani písať, ani čítať, ani pomodliť sa, ba neznala ani, kto bol Kristus. Istý chlapec zo Žiliny vrátil sa zo zajatia tak ubitý, že ohluchol; neznajúc nijakého remesla, vláčil sa jako žobrák po meste. Slovenské dievča, Maria Sakolcay (Boh zná jako volala sa po rodičoch; úbohá ešte i to meno svoje ztratila), odvezená roku 1874 s ostatnými, stála roku 1877 pred segedínskym kriminálnym súdom: sviedol ju syn gazdov, ku ktorému dali ju dušokupci, porodila dieťa a v biede nechala ho umrieť. „Prečo ma vyrvali z môjho kraja?“ plakala odsúdená pred súdom, „kde som mala milú mamičku. Lepšie by bolo, keby som bola umrela a pochovaná bola na našom cintore! Preto, že som slovenské dievča, bolo ma voľno oklamať? Ale prisahal mi, že ma vezme . . . nechala som otvorené dvere!“ Maria nevedela už ani slova po slovensky. Odsúdili ju na 2 $\frac{1}{2}$ roka do ťažkého žalára . . . Či nemali by do žalára tých, čo ju najprv vyrvali rodine a potom zahubili, aby ukojili svoje hnusné chťiče?

Ale to sú len jednotlivé príklady. Mnohé z detí, nemohúc znieť bitky, nádavky a tvrdú, ich silám neprimeranú prácu pri sviniach a koňoch, ušly neludským otčimom a macochám, blúdily po pustách, jako zver poľná! Kolko ich zahynulo, o tom vie len spravodlnosť Božia. Niektorým podarilo sa ujst až do svojho rodného kraja. Ostatok snáša

ťažké otroctvo a zabúda nielen jazyk svoj, ale i vieru a náboženstvo. Deti čisto katolícke dostaly sa do krajov kalvínských!

Druhý raz bolo to roku 1887; zase išiel verbunk slovenských detí v trencianskej stolici. Dňa 4. novembra priviedli z dedín do Žiliny 120 detí, dňa 6. novembra bolo ich už 190. Určené boli pre Hevešskú, Biharskú a Čanádsku stolicu. V žilinskom sirotskom dome váľaly sa tito deti dva dni a dve noci vo vlastných lajnách a moči, lebo ich nevypúšťali, aby nezutekali. Potom ich naložili do statkových vagónov s doštičkami na prsiach, Kolko múk vystály biedne obete v temnici žilinskej, a na dlhej ceste, v zime, biedno poobliekané! Ich náreky počul iba Boh, ich slzy čítal iba Jeho Syn Spasiteľ. Hevešskej stolici udělili 18 chlapcov, 2 dievčatá, Solnoku 22 chl., 5 dievčat, Biharskej 51 chl., 13 diev., Congrádskej 24 chl., 8 diev., Čanádskej 40 chlapcov a 7 diev. V meste Senteši predávali deti „jako prasiatka“ dľa slov maďarského časopisu. Postavili ich na trh, a tu prichádzali ľudia, potrebujúci lacnú čelad, a vyberali si medzi chlapcami a dievčatami, jako preberáme sa, kupujúc ošpané.

Tretí obchod so živým ľudským mäsom a dušiami bol 1888. Na teraz sobrali svodcovia 86 zdravých, silných slovenských detí, taktiež zo stolice trencianskej. Viezli ich na Pešť pre mesto Arad. Rekrutačka táto neišla hladko. Rodičia, obanujúc, skrývali deti svoje do obilných jam, pod korytá, do hôr. Vyhladávali ich jako divú zver, vyťahovali z úkrytov. Žandári chodili dňom po dedinách, jako poľovníci po hore. Nastal plač matiek, plač detí, prosby a zakľnania! Nič neosožilo! Sohnali pochytaných do jedného stáda, a hnali do otroctva, na záhubu, smrť alebo mravné zahy-

nutie... Málokteré dieťa našlo obrancu: v meste Rajci našiel sa statočný obyvateľ T. S., ktorý dva dni skrýval také dievča v zemiakovej jame, a osvobodil ho od hrozného zajatia.

Mnohé z týchto detí, nemohúc vydržať muky v novej, neželanej vlasti, utiekly a prišli nazad. Predstavte si ich bôľnu, dlhú cestu! Pomenujeme niektorých: Pavel Gašparec (15 rokov), Josef Fazura z Ledca, Jan Dormih z Pov. Bystrice, Jozef Fúrik z Teplej, Jan Uhliarik zo Šuje, Václav Nemček (10ročný) z Frývaldu, dievča Katka (5ročná, zabudlo rodičovské meno!), Hajnrych Planý z Kysuckého Nového Mesta. Hrozné veci rozprávaly nám tieto deti; my sme na vlastné oči počuli od nich veľmi smutnú históriu ich utrpenia. Slzy nám vystúpily do očí pri rozprávke neviniatok o tom, ako ich trýznili a sužovali... Už cestou bili ich palicami, aby neplakaly a nárekom neupozorňovali ľudí milosrdných. Koľko z týchto detí ušlo trýzniteľom, koľko zomrelo v mukách a bôľi, koľko živorí v cudzine — to zase len Boh náš vie, Boh dobroty i lásky, ale i trestu a pomsty! —

Aby ani Liptovská stolica nezostala bez krvavej dane, našiel sa v obci Lužnej nesvedomitý človek, kňaz Rovder, ktorý naviedol lstivými slovami rodičov, aby dali deti pre maď. obec Hódmező-Vásárhely. I nasbíral 15 detí a odviedol ich tam! Ale čo sa stalo? Keď deti videly, že upadly do jamy vlčej, písaly domov, kde zhrození rodičia sponáhľali sa ich vziať nazad, tak že 14 detí vrátilo sa domov, ale jako! Synček Štefana Polliaka Matko prišiel domov s otcom, zavšivavený a umorený, s chrbátikom do krve doškriabaným. V Hódmező-Vásárhelyi dali ho boli k surovému povrazníkovi Fülöpovi, ktorý ho nezaodel, nedal

do školy, ale potreboval pre najnižšie služby! A predseda slubovali rodičom, že ich deti dajú do škôl, aby z nich boli páni! Že majú pre ne nasbieraných 15.000 zlatých! A ono mali 15.000 vší!!

A nedávno išla piata veľká karavana slovenských detí na dolnú zem, hnaná jakýmisi Štefanom Krizsánom, že vraj učiteľom. Na tento raz vybrali si obeť z nitrianskej stolice. Nasbierali ich 174 z obcí okolo Nitry, z Veľkých Topolčian, zo Žabokriek. Istý oddiel detí opustený bol zlopovestným Krizsánom v Debrecíne na železničnej stanici, bez pomoci. Deti plakaly a pýtaly chleba... Hnali ich do mesta, zavreli na mestskom dome... Čo sa s nimi stalo, nevedno. Mnohé z nich utiekly, a pochytené boli na ceste, zmorené hladom a horúčostou slnečnou. Väčšinu, pravda, podelili si Maďari v Böszörményi a Nagy-Kőrösi a držia v podruží jako bezplatných sluhov a slúžky.

III.

Rodičia! Tu sme vám krátko a sucho rozpovedali o deťoch, oddatých ľuďom cudzím pre ľudí cudzích a kraje cudzie. Podotkli sme 8-u čiastku toho, čo popísalo sa o tomto ťažkom navštívení za 18 rokov. Vaši úprimní priatelia žalovali sa pred krajinou a ľuďmi dobrými v nesčíselných článkoch a krvou srdca písaných spisoch po novinách, tak že hlas ich prenikol až za hranice a našiel ozvenu! Ľudia ztŕpli nad toľkou nepravosťou, nad toľkým násilenstvom, ukrutnosťou, klamom a svádzaním, ktorého obeťou stali ste sa vy i deti vaše, váš kraj, váš národ a česť mena vášho! Ale pomoci a ochrany neprišlo zo žiadnej strany. Jediná pomoc a ochrana, možná v tomto

úžasnom neludskom diele ste vy sami, ó, rodičia ohrozených dietok, otcovia a matky už umučených, teraz mučených a tých, ktorých ešte len majú trýzniť v nevoľnom vyhnanstve.

IV.

Prv než by sme sa obrátili rovno k srdciam vašim, ukážeme niekoľko slovami na telesný, mravný, hospodársky a národný význam hore podotknutých dejov. Bár by našly prosté, priame, pravdivé slová naše cestu k vám! My modlíme sa za to k Pánu Bohu a hlboko vzdycháme o pomoc jeho.

Odobieranie detí z krajov našich je predovšetkým nič iného, než púšťanie žily ľudu nášmu, čapovanie krve z tela jeho. Hlavný cieľ: aby sme hynuli na málokrevnosť! Keď to nastúpi, celé telo rozpadá sa a hynie, smradlavá obeť červov. Teda v predovšetkým mučia telo národa, zapričiňujú telesné muky. Druhý cieľ, taktiež čisto telesný, tak rieknuc, medicínsky: chcú slovenskou čerstvou krvou popraviť krv maďarskú, kmenom slovenským sosilniť kmeň maďarský! Takéto kunštovanie robí sa pri zveroch privádzaním nových samcov alebo nových samičiek, aby zlepšila sa rassa. Tak vydržuje vláda žrebínce, aby popravila v kraji chôvu koní. . . Čo pri nerozumných, len telom telu slúžiacich zveroch je dovoleným hospodárskym prostriedkom, to tu, pri ľuďoch obdarených rozumom a dušou nesmrteľnou, pokrstených vodou a Duchom Svätým, vykúpených Kristom na dreve križa, je zhanobením a zprznením človečenstva, pošpinením telesnej schránky, ktoru Sv. Písmo menuje chrámom duše. Možno v Sodome

a Gomorrhe udaly sa také skutky: pri iných národoch, v celej historii, ani vo vekoch temného pohanstva nerobili z ľudí nástroje, neprznili takým spôsobom človeka. A tak odobieraním detí našich nielen že nám berú krv, na škodu našu a osov svoj, ale unižujú nás, deti naše, telá naše, robia z nich nástroje. Odobieranie krve králičkom a baránkom je ukrutnosťou! Jakou ukrutnosťou je, keď prevádza sa kunštovné prelievanie krve z človeka! Táto ukrutnosť nemá už mena v našej bohatej reči slovenskej. No pri tom všetkom, čisto fysická (telesná) strana priečinu, je malá oproti druhej strane, duchovnej.

V.

Odvláčanie slovenských detí na dolnú zem v ohlade duchovno-mravnom je čiernou škvrnou v historii našich dní. I jestliby deti našly dobrú opateru, laskavých otčimov, už samo vytrhovanie detí z lona rodiny kazí rodičov i deti. V rodičoch zabija rodičovský cit, lásku, povedomie povinnosti, Bohom naloženej, v deťoch ochromuje lásku k otcom a matkám, prítulnosť k rodine, k rodnému miestu, domku, dedine a kraju. Z rodiny vytrhnuté dieťa trati prirodzenú mravnú pôdu, a stáva sa svetákom. Srdce chladne medzi cudzími, mysel zaujatá je iba osobným prospechom. Všetky šlachetné, jemné city otupejú pomaly a zostáva iba sobeckosť a hlad za grošom, hmotou, telesným pôžitkom. V detinskej láske k rodičom, v poslušnosti, vo vážení si okrem rodičov ešte i strýkov, tetky, krstných rodičov, súsedov, v milovaní bratov, sestier, bratrancov a sesterníc, zakorenené sú všetky cnosti ľudské, občianske, v milovaní rodného

domku, otcovskej hrudy, kraja, rieky, hory, zakorenená je láska k vlasti, k národu! V nasledovaní prikázania rodičovského zakorenená je poslušnosť vyšším, úcta pred zákonom a poriadkom spoločenským. V mravnej ustanovizni sporiadaného manželstva, zákonnej rodiny zakorenený je mravný cit, ktorý chráni rastúceho človeka pred lstou svodcov a lákaním sveta... Keď vytrhneme dieťa z tejto blahej, dobrej pôdy, pretne všetky koreničky, ktoré ho s ňou spájali: ono musí mravne soschnúť. Nič na svete nenahradí decku dom rodičovský, nič nemôže zastúpiť prítomnosť rodičov a rodiny... Keď smrť, osud odtrhne deti od sladkej pôdy rodinnej, menujeme to nešťastím. A túto schválne množíme nešťastie, zlou rukou trháme deti z hriadok rodiny a domu, tvoríme siroty, svetákov, ubíjame v deťoch mravný cit, a hádzeme ich do búrneho mora svetských naruživostí! Ci potom div, že množia sa Marie Sakolcay, ktorá zavraždila dieťa v necudnom spojení splodené? — Ó, suchý zemiak pod ochrannou strechou chalúčky, chudoba a tieseň, čo ste vy za biedy oproti mravnému pádu, pri ktorom ztratí človek Boha, telo i dušu!

VI.

Máme ešte vysoké, šlachetné povinnosti, širšie úlohy, ktoré nútia nás i ďalej hľadať než siahá stena našej chalupy a plot nášho humna. My tvoríme po Božej vôli národ, slovenský národ, ktorý má svoje územie, na ktorom prebýva od nepamäti sveta, má svoj slovenský jazyk, ktorým vyzýva Boha i hovorí každodenne, spieva a ktorým poznáva svet, v ktorom učí sa i o spojení duší i o roz-

ličných užitočných veciach. Národ slovenský má svoje prastaré obyčaje, kroj, povesti a piesne, má svoju literatúru (písomníctvo) cirkevnú i svetskú, v ktorej složili jeho najlepši synovia, vzdelaní mužovia, poklady slovenského ducha, slovenskej myšlienky! Dohromady voláme toto slovenskou národnosťou, svätou a uznanou i krajinským zákonom 44. z roku 1868, ale menovite darovanou samým Bohom a posvätenou prasným slovom Krista Ježiša, keď povedal apoštolom: „učte všetky národy“, a svätým slovom Pavla apoštola, ktorý jedno slovo v rodnom jazyku viac cenil než stá slov z jazyku cudzom.

Odobieranie slovenských detí v cudzie kraje je obrazem národnej dôstojnosti, unižením slovenského národného citu, šliapaním národných slovenských práv, tak žeby malo zobudiť v každom slovenskom srdci horkosť neuhasiteľnú, hnev prorocký a čestný vzdor. Je to tak hlbokým obrazem Slováka, jako i národa, žeby hodno bolo položiť život za odčinenie krvavého obrazenia. Znamená to tolko: vy nie ste národnosť, vy ste len hmota, materiál, bez cti a vôle, z ktorého materiálu, jako z dreva a kameňa, druhý, vôlou obdarený, môže rezať a kresať podoby, jako sa mu len páči! Znamená tolko: vaše deti nemajú ľudský jazyk; ony brešu jako psi, krochajú jako bravy, my im dáme iný, ľudský jazyk, my ich urobíme šťastnými, keď zabudnú ten jazyk, ktorý naučily sa od matky.

Odobieraním detí idú teda nielen obrazit smrtelne náš slovenský a tak i ľudský cit, ale idú našu slovenskú národnosť zoslabiť, aby ona vyhynula. Aby vypadlo z rúk našich dedictvo otcov našich: jazyk náš, zvyk a národnosť. Oni berú nám deti, aby potom, keď vyrastú, ony bily nás,

svojich pokrevných, ktorí ešte zostali v starej vlasti! Tak ukrutný Turek v 15. a 16. storočí raboval v cudzích krajinách chlapcov 10—15 ročných, zavliekal ich na asiatický breh Bosporu, tam ich dal obrezať a vyučiť mohamedánskej viere. Z nich utvoril pluky tak zvaných Janičiarov, ktorých potom posielal na kresťanov, aby tak kresťanská krv prelievala kresťanskú.

To robil Turek, pohan, v dávnych, vojenských, surových časoch; to isté robia dnes kresťania v časoch vzdelanosti a osvety! Z politických ohľadov miešajú sa do rodín, z nevinných detí tvoria janičiárov, ktorí majú potom, keď odrastú, vytínať národ náš slovenský, zahášať ducha nášho slovenského, vykoreňovať jazyk náš slovenský z medzi živých, aby ani pamiatky neostalo po ňom!

Rodičia slovenskí! To vám iste nenapadlo, keď ste počuli hlas svodcov! Pravda, v našom drahom národe biedou a zlým osudom pozaspalo povedomie slovenskej národnosti! Ano drieme na dne duše a málokedy hlási sa na povrch! Nenie to len váš hriech, to je poklesok a vina i otcov a praotcov vašich. Na celom svete každý národ chápe sa svojho a miluje svoje, hrdý je na jazyk svoj, pestuje ho jako klenot, zkúma jeho minulosť, obohacuje novými myšlienkami, zaodieva ich len do nádherného rúcha rodného jazyka! Len my Slováci vyhodili sme na smetisko poklad svoj, drahocenný klenot jazyka, bohatstvo národnosti slovenskej. Len málo synov národa ujalo sa jazyka slovenského v rokoch 1840, a odtedy pestuje, miluje a ošetruje ho hŕstka spisovateľov a čitateľov, aby celkom neusnul na nových tisíc rokoch. Ale veľiká massa národa ešte voždy stojí chladokrevne pred hŕstkou bojujúcich a nepripo-

juje sa k nej! Ona hovorí jazykom svojim jakoby zo sna, a nevie ani, čo má na ňom, hotová pri prvej príležitosti odhodí sa od národnosti slovenskej, aspoň nebrániť ju, keď ju napádajú.

Pri takomto smutnom stave slovenskej národnosti, rodičia slovenských detí, zabudli ste, že oddávajúc ich cudzincom, hrešíte proti Bohu a jeho veľiký dar jazyka a národnosti odhadzujete! Ale čas je, abyste už raz precítili čo Slováci, a neboli podlou podnožou každého, kto príde! Aby ste milovali jazyk svoj a boli naň hrdí, a čo je najvyššieho, boli hotoví i trpeť zaň potupu, pohanie, ztratu a prenasledovanie. Pre nás žiaden jazyk nenie vyšší, krajší, lúbozvučnejší, než náš slovenský, jazyk mnohých tisícročí, historie, v ktorom sjednotené sú krásy a prednosti všetkých slavianskych jazykov, ktorými hovorí 120 miliónov ľudí! Jazyk, s ktorým prejdeš od jedného konca zeme k druhému, jazyk velikej minulosti a Boh dá ešte väčšej budúcnosti.

VII.

My rodičia starať sa máme ešte i o záhrobné záujmy detí svojich. Náboženstvo a viera sú vo dičami v tomto živote, ale ony sú i cestou života budúceho. Rodič je prvý, ktorý starať sa má o dušičku decka svojho, a z vyššieho stanoviska hľadiac, o matku cirkev, ktorá podáva ochranu a pokrm duši. A vy oddávate duše detí svojich na neisto, vyrývate z obcovania cirkevného členov, oslabujete cirkev svoju, nevediac čo bude s deťmi vašimi? Netúži každý, aby dieťa jeho zostalo pri viere otcov? Nenie v tejto vernosti zpečatená ľudská dôstojnosť?

Ano, vy zabudli ste i na cirkev a večnú spásu duše, na príkazy Božie, a hrešíte proti Duchu Svätému, keď ľahkomyselne lúčite sa od detí svojich! Vlčica bráni vlča svoje, tygrica tygriatko svoje, ba i krava smutno ručí, keď jej berú teľiatko, trebárs nevie, že ho berú priamo do jatky! Ale vy viete, že deti vaše vezú priamo do jatky, aby zmorili telo, zabili v nich jazyk, národnosť, ba zahlušili i vieru, za ktorú mnoho obetujete, chodíte na púte i do chrámov! Farizei! Vy myslíte, že slúžite Bohu, modliac sa na prahu svätyne, keď ste oddali deti svoje do služby satana! Vaša modlitba je preklínaním, vaše vzdychy Boh nepočuje, lebo ste zhrešili pred tvárou jeho. Odtrhli ste od neho duše nevinné a dali diablu, svetu, hriechu a zahynutiu! Matky! Unížily ste sa pod tygricu, otcovia, zabudli ste na Boha, krst a vykúpenie, na horkú smrť Kristovu na kríži, na nebo i peklo, na pokoj duše a život večný. Upadli ste, vykúpení Kristom, nazad do telesného pohanstva, jako sviňa umytá do kališťa blata, a pes k vývratku svojmu! Poškvrnili ste meno kresťanstva, a zahubili znovu duše svoje. Zradili ste vieru otcov svojich a poškodili, zanečistili ste stánky duší, a to stánky telesné, z vášho vlastného tela pochádzajúce. Jako môžete plniť prvý, hlavný príkaz Boží, milovať bližného svojho, keď nemilujete ani plod vlastný? Jako môžete dobre činiť, keď vlastnému decku odobierate ešte i otrusinky zo stola?

VIII.

Rozpovedali sme vám, milí rodičia, čo myslíme o dejoch, ktoré nedávno zavisly nad vami, jako dusivý dym, jako morová, nákazu nesúca mrá-

kava. Jestli prijmete slová naše tak úprimne, jako ony byly povedané, sami poznáte, čo máte robiť pri budúcich pokušeniach, i vy, ktorí ste už padli a oddali deti svoje časnej i večnej zkaže!

Jako môžete pokojne spať, zakiaľ decko vaše upí vo vyhnanstve? Jako môžete predstúpiť k svätej zpovedi, majúc na duši tak ťažký hriech, hriech, ktorý možno ešte napraviť? Čo máte robiť? Nazad pýtať deti svoje, pýtať hneď, hlasom prenikavým, vydať sa na cestu, jako na púť, s modlitbou a kajúcim srdcom! Možno, ešte nenie neskoro! Abyste vedeli, vy máte nielen povinnosť, vy máte zákonné právo nazad pýtať deti svoje. Žiaden súd pod slncom nesmie odopreť vašu žiadosť, lebo je ona zákonná, oprávnená a jasná jako Božie slnko. Tu žiaden záväzok neplatí, ktorý protivil by sa žiadosti vašej. Tu neplatí žiaden váš slub, jestli vám taký hádam vylákali. Žiadajte nazad deti svoje, ony sú vaše, a čoby ich boli odvliekli na koniec sveta!

A budúce, ó rodičia, bráňte si deti svoje, a nepočúvajte ani moc, ani sluby, ani žiadne rozkazy. Nik v našej krajine nemá tej moci, aby vám odňal deti, ničí rozkaz nesmie vás obráť o vaše rodičovské právo. Takého pána, úradu, hodnostára, súdu niet v krajine, ktorý prinútil by nás vydať deti na cudzie ruky.

A sluby? Slubom neverte! Lhár a vrah je, kto vám slubuje niečo za to, keď oddáte deti svoje. Lhár je, kto slubuje, že deťom vašim bude dobre, že budú lepšie opatrené! Lhár a vrah tiel a duší vašich je každý, kto blíži sa k vám, aby vás obral o deti, a nech je on ktokolvek na tomto svete. Jako môže dobre chcieť so mnou ten, kto berie mi najvyšší poklad? A predtým ma ani

neznal, so mnou s vysoka hovoril, mnou opovrhoval, považoval za niečo nižšieho! Razom chce byť dobrodincom mne i detom mojimi? Jako? Prečo? Vari sa razom rozčítalo to jeho tvrdé srdce, alebo sa zalúbil do mňa? Môj jazyk nenávidí, na kraj môj pluje, svoje deti oslovuje jazykom cudzím — a ten chcel by razom byť mojím vykupiteľom? Zrazu otvoril sa uňho prameň milosrdenstva a dobroty? O blázní, čo počúvate na také slová, na sluby ľudí, ktorí len posmech majú pre vás, pre jazyk váš za národnosť vašu! Nevidíte, že sú to všetko odrodilci, renegáti, hanbiaci sa za svoj pôvod? Nepozorujete pod kaputom čertovo kopytko, pod slubami a sladkými slovami leš a lož? Kto vás navádza? Vari niekto z vašich dávnych priateľov, čo zjavne hlásia sa k slovenčine? Nie, ani jeden z nich, nie, ale všetko sú to ľudia a pánikovia odrodilí, odhadzujúci sa od nás a rodu nášho! Všetko sú to takí, čo vás nenávidia, z vás prešujú, a jediac chlieb slovenský, utlačujú slovenský jazyk a slovenskú národnosť.

A tým veríte? Tí budú starať sa o deti vaše, o vašu budúcnosť? Nie, tak hlboko umom nepadol nik, aby mohol uveriť, že vlci budú otcovsky starať sa o jahniatka!! Vlci postarajú sa o jahniatka, odvedú do hory hustej, aby nasýtili sa ich sviežou, zdravou krvou! Rodičia, bojte sa hnevu Božieho, a dŕfajte v milosrdenstvo jeho! On pomôže i pri chudobe opatrit deti, veď on zvlášte ostríha ich anjelmi svojimi. Z nich povstane pre vás prameň nevyčerpatelnej radosti; deti sú žlabami, ktorými vteká do domov požehnanie! Beda, keď sami obe-
ráme sa o radosť a požehnanie!

Netrpme, nebuďme príčina, aby svet mal právo povedať: slovenskí otcovia a slovenské matky predávajú plody lásky svojej jako hoviadka, oni ne-

majú ani citu rodičovského, ani citu cti; oni nevážia si ani meno otcov, ani ich sladký jazyk, ani česť slovenského národa, ani svätosť cirkve svojej! Im možno odobrať tisíce detí, jako možno vybrať z hniezd vrabce a pohádzať o zem!

Nevalme hanbu na pamiatku vekov budúcich! My sme ľudia, povedomí ľudskej cti a dôstojnosti! Každému, kto nás pokúša, zavolajme mužne: apage, satane! Odíď pokúšitelu duše krestanskej a skry sa v mrákoty pekelné! Rodičia, chráňte deti svoje, a tým i vlastné duše a svedomia!!

MUZ. 49